

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه معماری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: معماری

عنوان:

طراحی مجموعه فرهنگی مذهبی امامزاده صالح

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر محمد منصور فلامکی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر شاهین کی نوش

پژوهشگر:

کوثر کرمی

زمستان ۱۳۹۰

سپاس خدایی را که سخنوران در ستودن او بمانند و شمارگران شمردن نعمتهای او ندانند ، و کوشندگان حق او را گزاردن نتوانند . خدایی که پای اندیشه تیزگام در راه شناسایی او لنگ است ، و سر فکر زرف رو به دریای معرفتش بر سنگ . صفتهای او تعریف ناشدنی است و به وصف در نیامدنی ، و در وقت ناگنجیدنی . و به زمانی مخصوص ناپودنی . به قدرتش خلاق را بیافرید ، و به رحمتش پادها را بپراکند ، و با خرسنگها لرزه زمین را در مهار کشید . سرلوحه دین شناختن اوست ؛ و درست شناختن او ؛ باور داشتن او ؛ و درست باور داشتن او ؛ یگانه انگاشتن او ؛ و یگانه انگاشتن ، او را بسزا اطاعت نمودن ؛ و بسزا اطاعت نمودن او ؛ آفرینش را آغاز کرد و آفریدگان را به یکبار پدید آورد ، بی آنکه اندیشه ای به کار برد ، یا از آزمایشی سودی بردارد ، یا جنبشی پدید آرد یا پتیاره ای را به خدمت گمارد . از هر چیز بهنگام بهر داخت ، و اجزای مخالف را با هم سازوار ساخت ، و هر طبیعت را اثری بداد و آن اثر را در ذات آن نهاد . از آن پیش که بیافریند به آفریدگان دانا بود ، و بر آغاز و انجامش بینا ، و با سرشت و چگونگی آنان آشنا . برگرفته از کتاب نهج البلاغه ؛ گزیده ای از خطبه اول امیر المؤمنین حضرت علی (ع)

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رَبِّ يَسِّرْ وَلَا تَعَسِّرْ رَبِّ تَمِّمْ بِالْخَيْرِ

پناه می برم به خدای شنوای دانا از شیطان رانده شده

بنام خداوند بخشنده مهربان

خداوندا آسان کن بر من و سخت مگردان. خدایا کارها را به خیر و نیکی تمام گردان.

In the name of Allah the Beneficent the merciful

Oh Lord make it easy for me not hard

Oh Lord make all of my done good.

معاونت پژوهش و فناوری

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه و دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیأت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مدنظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- **اصل برائت:** التزام به برائت جویی از هر گونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.
- ۲- **اصل رعایت انصاف و امانت:** تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- **اصل ترویج:** تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- **اصل احترام:** تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هر گونه حرمت شکنی.
- ۵- **اصل رعایت حقوق:** التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- **اصل رازداری:** تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشورها و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- **اصل حقیقت جویی:** تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- **اصل مالکیت مادی و معنوی:** تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- **اصل منافع ملی:** تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر:

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه معماری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : معماری

عنوان:

طراحی مجموعه فرهنگی مذهبی امامزاده صالح

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر محمد منصور فلامکی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر شاهین کی نوش

پژوهشگر:

کوثر کرمی

زمستان ۱۳۹۰

تقدیم به پدر و مادرم
و همه آنانی که نام و یاد خدا را
آرام بخش و تسکین دهنده قلوب خویش
می دانند .

با سپاس و تشکر ویژه از استاد راهنما
جناب آقای دکتر محمد منصور فلامکی که همچون نوری در تاریکی، راهنمایم بودند.
و اگر نتیجه آموخته هایم از ایشان را در یک جمله خلاصه کنم باید بگویم :
براستی هر آنچه که می بینیم ، فقط آن چیزی نیست که می بینیم .

با تشکر فراوان از استاد مشاور
جناب آقای دکتر شاهین کی نوش که گام به گام بنده را همراهی نمودند و قدم های متزلزلم به
یاری ایشان تبدیل به گامهایی استوار گشت .

با قدردانی ویژه از خانواده ام که حمایتشان پیوسته دلگرم می نمود .

و سپاس از اساتید و عزیزانی که اگر یاریشان نبود ، رسیدن به این هدف نیز میسر نبود و
یادآوری نامشان در رساله این حقیر حداقل قدردانی از الطافشان است :

جناب آقای دکتر نصیر سلامی

جناب آقای دکتر علیرضا تقابنی

جناب آقای مهندس کامبیز آرامی

جناب آقای مهندس غلام پور

جناب آقای عباس صالحی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب کوثر کرمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۶۳۲۳۰۰۰۰۳ رشته معماری که در تاریخ ۹۰/۱۱/۲۰

از پایان نامه خود تحت عنوان : طراحی مجموعه فرهنگی مذهبی امامزاده صالح دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام .
- ۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح ، پایین تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه را داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضا :

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۰/۱۱/۲۰

دانشجو کارشناسی ارشد خانم کوثر کرمی از پایان نامه خود دفاع نموده و
با نمره ۱۸/۵ بحروف هیجده و نیم با درجه عالی مورد
تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

عنوان..... صفحه

فصل اول

- ۱-۱ بیان مسئله..... ۱
- ۲-۱ اهداف تحقیق..... ۵
- ۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن..... ۶
- ۴-۱ سؤالات و فرضیه های تحقیق..... ۶
- ۵-۱ مدل تحقیق..... ۷
- ۶-۱ روش تحقیق..... ۷
- ۷-۱ جامعه و نمونه پژوهش..... ۷

فصل دوم

بخش اول : آشنایی با فرهنگ به عنوان بستری برای مذهب

- مقدمه..... ۸
- ۱-۲ واژه فرهنگ..... ۹
- ۱-۱-۲ فرهنگ معماری..... ۱۰
- ۲-۱-۲ تجلی فرهنگ در محیط - هویت..... ۱۰
- ۱-۲-۱-۲ انسان..... ۱۱
- ۱-۲-۱-۲ اهداف حیات انسان..... ۱۱
- ۲-۱-۲-۱-۲ نقش انسان در عالم..... ۱۲
- ۳-۱-۲-۱-۲ اصول مشی انسان در زمین..... ۱۲
- ۴-۱-۲-۱-۲ ارتباط انسان با جهان..... ۱۲
- ۲-۲-۱-۲ محیط زندگی..... ۱۲
- ۳-۲-۱-۲ فرهنگ..... ۱۳

- ۱۴ ..... ۴-۲-۱-۲ هویت
- ۱۶ ..... ۵-۲-۱-۲ رابطه ی محیط و فرهنگ و هویت
- ۱۸ ..... ۶-۲-۱-۲ هویت محیط و تأثیر آن بر حیات فرهنگی جامعه
- ۱۸ ..... ۳-۱-۲ سیر ایجاد فضاهاى پژوهشى ، تفریحى در جهان
- ۱۹ ..... ۴-۱-۲ سیر تاریخی ایجاد فضاهاى فرهنگی در ایران

بخش دوم : آشنایی با ادیان توحیدی

- ۲۰ ..... ۲-۲ مذهب
- ۲۱ ..... ۱-۲-۲ آیین زردتشت
- ۲۴ ..... ۲-۲-۲ اصول تعالیم یهود
- ۲۶ ..... ۳-۲-۲ آئین مسیحیت
- ۲۸ ..... ۴-۲-۲ آئین اسلام
- ۲۹ ..... ۱-۴-۲-۲ اصول اسلام
- ۳۱ ..... ۲-۴-۲-۲ ارکان اسلام
- ۳۲ ..... ۳-۴-۲-۲ خلقت انسان در اسلام
- ۳۳ ..... ۴-۴-۲-۲ اسلام دینی جهانی
- ۳۴ ..... ۵-۲-۲ نیایش
- ۳۵ ..... ۶-۲-۲ نماز
- ۳۵ ..... ۱-۶-۲-۲ جایگاه نماز در آئین زرتشت
- ۳۶ ..... ۲-۶-۲-۲ جایگاه نماز در آئین یهود
- ۳۷ ..... ۳-۶-۲-۲ جایگاه نماز در آئین مسیحیت
- ۳۷ ..... ۴-۶-۲-۲ اهمیت نماز از دیدگاه قرآن
- ۳۸ ..... ۵-۶-۲-۲ موقعیت نماز در دین اسلام
- ۳۸ ..... ۱-۵-۶-۲-۲ معنای لغوی صلوه
- ۳۸ ..... ۲-۵-۶-۲-۲ ترجمه عرفانی از معنای صلوه

۳۹.....مکان نماز.....۳-۵-۶-۲-۲

بخش سوم : بررسی ایجاد نیایشگاهها در طول تاریخ

۴۰.....مذهب، عرفان و هنر.....۱-۳-۲

۴۲.....بررسی ایجاد نیایشگاهها در طول تاریخ.....۲-۳-۲

۴۲.....احضور الهی.....۱-۲-۳-۲

۴۴.....مقدس و غیر روحانی.....۲-۲-۳-۲

۴۶.....محل رجوع.....۳-۲-۳-۲

۴۶.....ملاقات.....۴-۲-۳-۲

۴۸.....عملکردهای مثبت و منفی.....۵-۲-۳-۲

۴۹.....انتقال مکاشفه و آموزش.....۶-۲-۳-۲

۴۹.....معماری ادیان.....۳-۳-۲

۵۱.....آتشکده های زردشتی.....۴-۳-۲

۵۳.....کنیسه.....۵-۳-۲

۵۴.....کلیسا.....۶-۳-۲

بخش چهارم : شناخت مساجد در طول تاریخ

۵۸.....مساجد.....۱-۴-۲

۶۱.....بررسی نظام شکلی مساجد (انواع مساجد، عناصر و عملکرد های آن).....۲-۴-۲

۶۲.....مساجد شبستانی (عربی).....۱-۲-۴-۲

۶۳.....مساجد ایرانی.....۲-۲-۴-۲

۶۵.....عناصر و اجزای کالبدی مساجد در معماری قدیم ایران.....۱-۲-۲-۴-۲

۶۹.....مساجد ترکی.....۳-۲-۴-۲

بخش پنجم : حریم گذاری بر ثروت های فرهنگی

۷۳.....بافت تاریخی ، میراثی فرهنگی.....۵-۲

۷۳.....بافت های شهری تاریخی.....۱-۵-۲

- ۷۵ ..... ۲-۵-۲ مداخله در وضع شهر
- ۷۶ ..... ۳-۵-۲ مرکز شهرها، بازارها، میدان‌ها و مجموعه‌های ساختمانی با ارزش
- ۷۷ ..... ۴-۵-۲ شبکه‌های راه‌یابی درون‌شهری
- ۷۸ ..... ۵-۵-۲ فرسایش و ویرانی یادمان‌های مکانی، نیازبه حریم‌گذاری و اقدامات حقوقی
- ۷۸ ..... ۶-۵-۲ موضوع حریم و حرمت-یافته‌ها و ساخته‌های انسان‌ها
- ۷۹ ..... ۷-۵-۲ یافته‌ها یا موجودیت‌های ارزشمند محیط طبیعی
- ۸۰ ..... ۸-۵-۲ ساخته‌ها یا موجودیت‌های ارزشمند فضای ساخته شده
- ۸۱ ..... ۹-۵-۲ همگن شدن / همگنی ساختمان و محیط

فصل سوم

بخش اول - قسمت اول : روش شناسی

- ۸۴ ..... مقدمه
- ۸۵ ..... ۱-۱-۱-۳ روش شناسی تحقیق
- ۸۵ ..... ۲-۱-۱-۳ روش گردآوری اطلاعات
- ۸۶ ..... ۳-۱-۱-۳ توضیح روش تحقیق تفسیری-تاریخی
- ۸۶ ..... ۴-۱-۱-۳ هدف پژوهش تفسیری-تاریخی
- ۸۷ ..... ۵-۱-۱-۳ رویکردها به روایت تاریخی
- ۸۷ ..... ۶-۱-۱-۳ ارزیابی روایت تاریخی
- ۸۷ ..... ۷-۱-۱-۳ شیوه‌های تفسیر
- ۸۸ ..... ۱-۷-۱-۱-۳ تبیین علی تاریخ: وجود روابط علت و معلول بین وقایع تاریخی
- ۸۸ ..... ۲-۷-۱-۱-۳ تاریخ چون حرکت روح مطلق
- ۸۸ ..... ۳-۷-۱-۱-۳ ساختارگری
- ۸۹ ..... ۴-۷-۱-۱-۳ پسا ساختارگری
- ۸۹ ..... ۸-۱-۱-۳ راهبرد تاریخی پسا ساختارگرایانه تبیین تاریخی
- ۸۹ ..... ۹-۱-۱-۳ تدابیر: شناخت داده‌ها، سازماندهی و ارزیابی

- ۹۰ ..... ۱۰-۱-۱-۳ تدابیر مقوله های ارزیابی در تحقیق تفسیری - تاریخی
- ۹۱ ..... ۱۱-۱-۱-۳ نتیجه گیری در باب روش تحقیق تفسیری - تاریخی
- ۹۱ ..... ۱۲-۱-۱-۳ توضیح روش کیفی
- ۹۱ ..... ۱۳-۱-۱-۳ چهار عنصر اساسی تحقیق کیفی
- ۹۲ ..... ۱۴-۱-۱-۳ ویژگی های دیگر روش تحقیق کیفی
- ۹۲ ..... ۱۵-۱-۱-۳ راهبرد : سه راهبرد رویکرد کیفی
- ۹۳ ..... ۱۶-۱-۱-۳ تدابیر : مروری بر گردآوری داده ها ، تحلیل و تفسیر
- ۹۴ ..... ۱۷-۱-۱-۳ نتیجه گیری در باب روش تحقیق کیفی

بخش اول - قسمت دوم : ویژگی های جمعیتی و اجتماعی

- ۹۵ ..... ۱-۲-۱-۳ نحوه توزیع جمعیت در منطقه
- ۹۵ ..... ۲-۲-۱-۳ جمعیت شناسی
- ۹۵ ..... ۳-۲-۱-۳ بررسی اجمالی تحولات جمعیت منطقه طی مقاطع مختلف

بخش دوم : شناخت سایت پروژه

- ۹۷ ..... ۲-۳ شمیران
- ۹۷ ..... ۱-۲-۳ سیمای تاریخی منطقه یک تهران (شمیران)
- ۱۰۰ ..... ۲-۲-۳ تجریش مرکز بخش شمیران
- ۱۰۱ ..... ۳-۲-۳ تپه های اطراف تجریش
- ۱۰۲ ..... ۴-۲-۳ تغییرات تدریجی
- ۱۰۳ ..... ۵-۲-۳ سیمای تجریش
- ۱۰۳ ..... ۱-۵-۲-۳ محل قدیم دهکده تجریش
- ۱۰۳ ..... ۲-۵-۲-۳ محله ها و حومه شهر تجریش
- ۱۰۴ ..... ۳-۵-۲-۳ خیابان های پیرامون
- ۱۰۴ ..... ۴-۵-۲-۳ اماکن مهم پیرامون میدان تجریش

بخش سوم : نحوه مداخله در بافت های تاریخی

- ۱۰۵ ..... ۱-۳-۳ نوسازی بافت های فرسوده
- ۱۰۵ ..... ۲-۳-۳ مرمت بافت های دارای ارزش
- ۱۰۶ ..... ۳-۳-۳ مرمت شهری اروپاییان
- ۱۰۷ ..... ۴-۳-۳ بررسی تجارب کشورهای خارجی
- ۱۰۷ ..... ۱-۴-۳-۳ تجارب انگلستان
- ۱۰۸ ..... ۲-۴-۳-۳ تجارب ترکیه
- ۱۰۹ ..... ۳-۴-۳-۳ تجارب چین
- ۱۱۰ ..... ۴-۴-۳-۳ تجارب هنگ کنگ
- ۱۱۱ ..... ۵-۴-۳-۳ تجارب سوریه
- ۱۱۱ ..... ۵-۳-۳ مطالعات مقدماتی مداخله
- ۱۱۲ ..... ۶-۳-۳ نتیجه گیری و ارائه راهکارهایی در زمینه مداخله

بخش چهارم : راهبردهای طراحی در فضاهای مقدس

- ۱۱۳ ..... ۱-۴-۳ ادراک روحیه فضا
- ۱۱۳ ..... ۲-۴-۳ فضای سکون و تمرکز
- ۱۱۳ ..... ۳-۴-۳ فضای مقدس و روحانی
- ۱۱۵ ..... ۴-۴-۳ فضای شاد یا پر تحرک
- ۱۱۶ ..... ۵-۴-۳ فضای با عظمت
- ۱۱۷ ..... ۶-۴-۳ زیبایی فضا

بخش پنجم : مساجد معاصر و معرفی نمونه هایی از آنها

- ۱۱۸ ..... ۵-۳ معماری معاصر مسجد و رویکردهای تاثیرگذار
- ۱۱۹ ..... ۱-۵-۳ رویکرد عامه پسند
- ۱۲۰ ..... ۲-۵-۳ رویکرد سنت گرا
- ۱۲۱ ..... ۳-۵-۳ رویکرد مردم گرا

- ۳-۵-۵۴ دو رویکرد نوگرای قابل انطباق و رویکرد نوگرا..... ۱۲۱
- ۳-۵-۶ معرفی نمونه هایی از مساجد مشهور معاصر..... ۱۲۴
- ۳-۵-۶-۱ مسجد بن مدیا - دبی - امارات متحده عربی..... ۱۲۵
- ۳-۵-۶-۲ مسجد نگارا - کوالالمپور - مالزی..... ۱۲۸
- ۳-۵-۶-۳ مسجد السیافه - سنگاپور..... ۱۳۴
- ۳-۵-۶-۴ مرکز اسلامی ایسنا - ایندیانا - ایالات متحده..... ۱۳۷
- ۳-۵-۶-۵ مسجد استقلال، جاکارتا، اندونزی..... ۱۳۹
- ۳-۵-۶-۶ مسجد امیر - تهران..... ۱۴۳
- ۳-۵-۷ نتیجه گیری..... ۱۴۵
- ۳-۵-۷-۱ گرایش شکل گرا..... ۱۴۷
- ۳-۵-۷-۲ گرایش مفهوم گرا..... ۱۴۷

فصل چهارم

بخش اول : تحلیل سایت پروژه

- مقدمه..... ۱۴۸
- ۴-۱-۱-۱ توصیف سایت پروژه از دیدگاه نگارنده..... ۱۴۹
- ۴-۱-۱-۱-۱ تحلیل کاربری اراضی سایت پروژه..... ۱۵۶
- ۴-۱-۱-۲ تحلیل نحوه دسترسی های سایت پروژه..... ۱۵۷
- ۴-۱-۱-۳ بررسی مالکیت بناها در سایت پروژه..... ۱۵۸
- ۴-۱-۱-۴ بررسی عمر بناها در سایت پروژه..... ۱۵۹
- ۴-۱-۱-۵ بررسی فضاهای سبز در سایت پروژه..... ۱۶۰
- ۴-۱-۱-۶ بررسی بافت قدیمی سایت پروژه..... ۱۶۱
- ۴-۱-۱-۷ اقلیم..... ۱۶۲
- ۴-۱-۲ تحلیل تاریخچه سیمای طبیعی تجریش..... ۱۶۳

- ۱۶۶.....۱-۲-۱-۴ فضاهای سبز خطی.....
- ۱۶۶.....۲-۲-۱-۴ نقش رنگ مصنوعی.....
- ۱۶۶.....۳-۲-۱-۴ نقش رنگ طبیعی و تغییرات فصلی آن در فضای رود - دره.....
- ۱۶۷.....۳-۱-۴ نمای خانه های تجریش.....
- ۱۶۷.....۱-۳-۱-۴ نمای بام و خط آسمان.....
- ۱۶۹.....۴-۱-۴ امامزاده صالح.....
- ۱۷۱.....۱-۴-۱-۴ چنار کهنسال.....
- ۱۷۲.....۲-۴-۱-۴ تاریخچه بقعه.....
- ۱۷۳.....۵-۱-۴ بازار تجریش.....
- ۱۷۴.....۶-۱-۴ تکیه بزرگ تجریش.....
- ۱۷۴.....۷-۱-۴ نهادهای اجتماعی.....
- ۱۷۵.....۸-۱-۴ ساختار اقتصادی.....
- ۱۷۵.....۹-۱-۴ تفریحات و سرگرمی ها.....
- ۱۷۵.....۱۰-۱-۴ سازمان ها و تاسیسات.....
- ۱۷۸.....۱۱-۱-۴ محکمه (مطب دکتر حشمت).....
- ۱۷۹.....۱۲-۱-۴ نتیجه گیری و اهداف طرح در زمینه بافت پیرامون مساجد.....

فصل پنجم

- ۱۸۰.....مقدمه.....
- ۱۸۲.....۱-۵ فضاهای تشکیل دهنده مسجد.....
- ۱۸۲.....۱-۱-۵ اصول تأثیرگذار اولیه در طراحی مسجد.....
- ۱۸۴.....۲-۱-۵ ضوابط طراحی و ساخت هر یک از اجزاء مسجد.....
- ۱۸۴.....۱-۲-۱-۵ صحن.....
- ۱۸۴.....۲-۲-۱-۵ شبستان.....
- ۱۸۶.....۳-۲-۱-۵ تعیین مساحت شبستان و صحن.....

۱۸۹	.....	۴-۲-۱-۵	محراب
۱۹۱	.....	۵-۲-۱-۵	منبر
۱۹۲	.....	۶-۲-۱-۵	سرویس های بهداشتی
۱۹۴	.....	۷-۲-۱-۵	کفش داری
۱۹۵	.....	۸-۲-۱-۵	آبدارخانه
۱۹۶	.....	۳-۱-۵	شاخص های کالبدی و طراحی
۱۹۷	.....	۴-۱-۵	تشخیص مسجد و ورودی نسبت به بافت اطراف
۱۹۷	.....	۵-۱-۵	پیش فضای جلوخان
۱۹۹	.....	۶-۱-۵	ورودی ها و سردر
۱۹۹	.....	۱-۶-۱-۵	خصوصیات بارز ورودی و سردر
۲۰۱	.....	۷-۱-۵	برنامه ریزی کالبدی
۲۱۸	.....		فهرست منابع
۲۲۲	.....		متن چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه
۱-۵ جدول تناسب ارتفاع نسبت به مساحت شبستان.....	۱۸۷
۲-۵ جدول نماز مرد اهل تشیع.....	۱۸۸
۳-۵ جدول حرکت در مسجد.....	۱۸۸
۴-۵ جدول حداقل تعداد توالت مورد نظر.....	۱۹۳
۵-۵ جدول وضو اهل تشیع.....	۱۹۴

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
۱-۲ تصویر دعا و نماز	۳۴
۲-۲ تصویر محل تلاقی زمین و آسمان.انگاره جدیدی از یک زیگورات بابلی	۴۳
۳-۲ تصویر نمایی از کوه مقدس. معبد براهادیشوارا، تانجاوور، هند	۴۳
۴-۲ تصویر صحن مقدس. پلان همکف. خطوط فاصل معبد بل در پالمیرای سوریه	۴۶
۵-۲ تصویر محل ملاقات. پلان همکف، معبد بهشت اصلاح گرایان (کالونیستها)، لیون، فرانسه	۴۷
۶-۲ تصویر مرکز مراجعه، یادبود لینکلن، واشنگتن دی.سی	۵۰
۷-۲ تصویر محل تجمع. پلان همکف، مسجد شهزاد، استانبول، ترکیه	۵۰
۸-۲ تصویر آتشکده زرتشتیان شهر یزد	۵۲
۹-۲ تصویر کنیسه یهودی، تقسیمات فضایی داخل معبد	۵۳
۱۰-۲ تصویر کلیسای وانک، اصفهان، فضای داخلی	۵۵
۱۱-۲ تصویر کلیسای وانک، اصفهان، فضای داخلی	۵۶
۱۲-۲ تصویر مسجد الحرام، مکه	۵۷
۱۳-۲ تصویر مسجد جامع فهرج یزد	۶۲
۱۴-۲ تصویر مسجد تاریخانه دامغان	۶۳
۱۵-۲ تصویر مسجد جامع اصفهان	۶۴
۱۶-۲ تصویر مسجد امام اصفهان	۶۴
۱۷-۲ تصویر مسجد جامع زواره	۶۴
۱۸-۲ تصویر سیر تحول مسجد ایرانی در دوره های گوناگون	۶۵
۱۹-۲ تصویر مسجد ایاصوفیه استانبول	۶۹
۲۰-۲ تصویر رودخانه مقصودبیک، تجریش	۷۹

- ۲۱-۲ تصویر برگزاری مراسم تعزیه مقابل امامزاده صالح ۸۰
- ۱-۳ تصویر ماهواره ای از تجریش ۱۰۰
- ۲-۳ تصویر محلات فرسوده چین بعد از بازسازی ۱۰۹
- ۳-۳ تصویر مسجد جامع نیونا با رویکرد عامه پسند ۱۳۳
- ۴-۳ تصویر مسجد جامع یاما با رویکرد عامه پسند ۱۲۰
- ۵-۳ تصویر مسجدی در مصر با رویکرد سنت گرا، معمار : حسن فتحی ۱۲۰
- ۶-۳ تصویر مسجد سفید شرف الدین، ویسوکو، بوسنیا رویکرد نوگرا ۱۲۱
- ۷-۳ تصویر مسجد سفید شرف الدین، نقشه و نما ۱۲۲
- ۸-۳ تصویر مسجد سفید شرف الدین، نماهای داخلی ۱۲۲
- ۹-۳ تصویر مسجد استقلال، جاکارتا، اندونزی، با رویکرد نوگرا ۱۲۳
- ۱۰-۳ تصویر مسجد استقلال، جاکارتا، اندونزی، نقشه و دید ناظر ۱۲۳
- ۱۱-۳ تصویر مسجد بن مدیا، دبی، امارات متحده عربی با رویکرد نوگرا ۱۲۵
- ۱۲-۳ تصویر مسجد بن مدیا، دبی، امارات متحده عربی با رویکرد نوگرا ۱۲۶
- ۱۳-۳ تصویر مسجد بن مدیا، فضای درونی ۱۲۷
- ۱۴-۳ تصویر مسجد نگارا، کوالالمپور، مالزی، با رویکرد نوگرا ۱۲۸
- ۱۵-۳ تصویر مسجد نگارا، کوالالمپور، مالزی، با رویکرد نوگرا ۱۲۹
- ۱۶-۳ تصویر مسجد نگارا، کوالالمپور، مالزی ۱۳۰
- ۱۷-۳ تصویر مسجد نگارا، فضای داخلی ۱۳۲
- ۱۸-۳ تصویر مسجد نگارا، پلان ۱۳۳
- ۱۹-۳ تصویر مسجد نگارا، برش ۱۳۳
- ۲۰-۳ تصویر مسجد السیافه، سنگاپور با رویکرد نوگرا ۱۳۴
- ۲۱-۳ تصویر مسجد السیافه، سنگاپور ۱۳۵
- ۲۲-۳ تصویر مرکز اسلامی ایسنا، ایندیانا، ایالات متحده، رویکرد نوگرا ۱۳۷
- ۲۳-۳ تصویر مرکز اسلامی ایسنا، فضای درونی ۱۳۸